

My Solidarność

NSZZ "Solidarność" Region Częstochowa 1980-1990

Fotografia: Władysław Kozłowski, NSZZ "Solidarność" w Katowicach, 1980 r.

Fotografia: Piotr Kozłowski, 1981 r.

29 sierpnia 1980 r. pracownicy Huty im. Bieruta w Częstochowie podczas zebrań na wydziałach Konstrukcji Stalowych i Koksozni poparli strajkujących na Wybrzeżu robotników. Zaprotowali tym samym przeciwko Kłamiwemu domieszkom Zyrnia Częstochowy, że wzniesły w województwie częstochowski popierałą tow. Gierka. Pierwszy strajk w województwie rybnickim i wzniesły w nocy w Międzykrajach Przemysłowców Komunistycznym w Częstochowie. Zakładowemu Komitetowi Strajkowemu przewodził Zdzisław Bojarski, kierownik. Na początku września strajkowali także robotnicy zakładów "Polgal" (2-3 IX), "Trambud" (2-3 IX), "Instal" (2-3 IX), PKS w Częstochowie (3 IX) oraz Fabryki Maszyn w Radomsku (3-9 IX). Żądano przede wszystkim, by umowy podpisane na Wybrzeżu obowiązywały także tutaj, by można było tworzyć nowe związki zawodowe, domagano się podwyżek płac. 17 września w zebraniu delegatów MKZ-ów w Gdańsku, na którym zdecydowano o powołaniu jednego ogólnopolskiego związku zawodowego "Solidarność", uczestniczyli Waldemar Soborak i Wojciech Wigowski (z "Polgalu"). 28 września przedstawiciele 9 zakładów (m.in. zakładów strajkujących, Huty i stajni siarowki) powołali Regionalny Komitet Zakładowy NSZZ "Solidarność" z przewodniczącym Zdzisławem Bojarskim (w grudniu 1981 r. zastąpił go Zbigniew Kokot z Huty). Dużym wzmożeniem dla powstałego związku była wizyta Lecha Wałęsy i innych działaczy "Solidarności": Mariana Jurczyka, Andrzeja Gwiazdy, Anny Walentynowicz, Aliny Plekowskiej, Wiesława Kępcika, który podróżował po południowej części kraju. 21 października przybyli do Częstochowy i spotkali się z działkami związkowymi w klubie MPK "Kasa", w kinie "Buntak" oraz z mieszkańcami miasta (ponad 7 tys. osób) na stadionie "Wiołkniarza". Byli gośczeni przez oo. paulinów w klasztorze na Jasnej Górze, gdzie Wałęsa i Jurczyk dokonali aktu zawierzenia Matce Bożej siebie i "Solidarności".

Region uczestniczył w akcjach ogólnopolskich 3 października 1980 r. w strajku ostrzegawczym w Częstochowie manifestowało 4,5 tys. osób, 10 stycznia 1981 r. w konflikcie o wolne soboty strajkowało 15 zakładów miasta, a 22 stycznia pracy nie podjęły 74 tys. osób na 202 tys. zatrudnionych. Największa mobilizacja związkowców miała miejsce 27 marca, w strajku ostrzegawczym w związku z kryzysem bydgoskim brało udział 86% zatrudnionych w województwie.

Przebieg akcji Strajkowania Samorządowego w Stoczni Gdańskiej w dniach 10-11 stycznia 1981 r.

1. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 10 stycznia.
2. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 11 stycznia.
3. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 12 stycznia.
4. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 13 stycznia.
5. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 14 stycznia.
6. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 15 stycznia.
7. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 16 stycznia.
8. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 17 stycznia.
9. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 18 stycznia.
10. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 19 stycznia.
11. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 20 stycznia.
12. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 21 stycznia.
13. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 22 stycznia.
14. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 23 stycznia.
15. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 24 stycznia.
16. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 25 stycznia.
17. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 26 stycznia.
18. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 27 stycznia.
19. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 28 stycznia.
20. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 29 stycznia.
21. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 30 stycznia.
22. Strajkownikom udało się uzyskać odwołanie z pracy w dniu 31 stycznia.

Fotografia: Władysław Kozłowski, 1981 r.

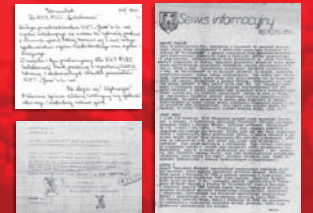
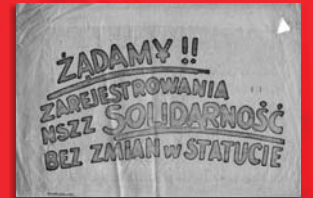
Ikar

Regionalny protest "Solidarności" w klubie "Ikar" trwał od 11 do 19 listopada 1980 r. Przyczyną było faktyczne wprowadzenie dzień wcześniej przez wojewodę częstochowskiego Mirosława Wierzbickiego stanu wyjątkowego w związku z zapowiadzianym strajkiem ostrzegawczym w ramach odnowy rejestracji Związku. Wykonując polecenia wojewody dyrektorzy zakładów zakazali działalności związkowej. W odpowiedzi Regionalna Komisja Koordynacyjna, czyli przedstawiciele wszystkich zakładów regionu, zebrani w klubie zakładowym MPK "Ikar" sądzali natychmiastowych wyjaśnień od wojewody i postanowili aż do skutku nie opuszczać posiedzenia. Wojewoda zlecił wyjazd związkowców, wtedy Komisja Koordynacyjna zażądała odwołania władz wojewódzkich i miejskich, zarzucając im niedużość, nadużycie władzy i prowokowanie napięć. Komisja zakładowa "Solidarności" nie przerywając pracy, zgłaszała poparcie dla protestujących związkowców, przekazywała pieniądze i żywność. Mieszkańcy Częstochowy gromadzący się pod klubem Ikar dostarczali nowych argumentów przeciwko władzom. Wypomniano budowę nowego gmachu KW PZPR zamiast tak potrzebnego szpitala, przejażdżenie podziemnego blokużelaznego do Jamnej Góry, zamrożenie żywności po wizycie papieża Jana Pawła II. W "Ikarze" zaczęto wydawać "Biuletyn Solidarności Regionu Częstochowa" pierwsze niezależne pismo w regionie. Od stycznia 1981 r. wydawano także "Serwis Informacyjny". Nastrój w mieście przypominał dni sierpniowego protestu na Wybrzeżu. W niedzielę 16 listopada duszpasterz akademicki ks. Ireneusz Skobis odprawił mszę św. dla protestujących. Determinacja związkowców oraz poparcie społeczeństwa skłoniły władze do rozmów. 17 listopada przybyła delegacja rządu kierowana przez ministra administracji Józefa Kępcę. Komisja Koordynacyjna w rozmowach reprezentowali Zbigniew Kokot, Jan Bytra, Teresa Ujazdowska, Wacław Piecha (radca prawny) oraz Zdzisław Bojarski. Negocjacje trwały całą noc, ich przebieg był transmitowany przez głośniki na zewnątrz klubu "Ikar" dla kilkuset osiedlających mieszkańców miasta. Porozumienie osiągnięto 19 listopada o godz. 6.30 w postaci osobnych oświadczeń ministra i Regionalnej Komisji Koordynacyjnej. W wyniku protestu, bez jednego dnia strajku odwołano wojewodę, prezydenta Częstochowy, ich zastępców, przewodniczących Wojewódzkiej i Miejskiej Rady Narodowej. Niebawem swoje stanowiska partyjne stracili także I-si sekretarze KW i KW PZPR w Częstochowie.

16.11.1980 Bogdan Bielecki, Teresa Ujazdowska, Jan Bytra, Wacław Piecha, Zdzisław Bojarski, Zbigniew Kokot, sekretarz Związku

Fotografia: Władysław Kozłowski, "Pracownicy" w Radomiu, 20 października 1981 r.

Fotografia: Władysław Kozłowski, "Pracownicy" w Radomiu, 20 października 1981 r.

Region

Region Częstochowa w czerwcu 1981 r. liczył ponad 130 tys. związkowców, na jego czele stał przewodniczący Zarządu Regionu Zbigniew Kokot, który wraz z Aleksandrem Przygodzińskim (przewodniczącym Komisji Zakładowej Huty) wszedł w skład Komisji Krajowej wybranej na Zjeździe w Gdańsku.

Region obejmował obszar woj. częstochowskiego powiększony o MKZ Radomsko, ale bez MKZ Lubliniec, który przyłączył się do Katowic. Najważniejszymi ośrodkami były: Radomsko (przewodniczący Józef Kowalonyk z Fabryki Maszyn, 51 zakładów), Myszków (przewodniczący Świnarski z "Mysztalu", 12 zakładów), Pałeczki (przewodniczący Bogusław Hańczkiewicz, 20 zakładów) i Koniecpolu (przewodniczący Tadeusz Gałęzki z Koniecpolskich Zakładów Fiyt Filaniovych, 7 zakładów). Największymi zakładami Regionu były Huta im. Bieruta w Częstochowie (11 624 związkowców, co stanowiło 89% załogi) oraz Zakłady Sprzętu Motoryzacyjnego "Tolno" w Frańcu (4 200 związkowców, 93%).

NSZZ "Solidarność" współpracowała z NSZZ Rolników Indywidualnych "Solidarność" (przewodniczący Sylwester Bagiński), NSZZ Indywidualnego Rzemiosła "Solidarność" (przewodniczący Tadeusz Soluch), Niezależnym Zrzeszeniem Studentów (przewodniczący na Politechnice Andrzej Lewandowski, potem Włodzisław Gładziński, a na WSP Andrzej Gęsiarz), częstochowskim Klubem Inteligencji Katolickiej (prezes Irena Makowicz). Od kwietnia 1981 r. działała na Politechnice Wzschłinnia Solidarności, kierowana przez Tadeusza Wronek.

26 maja 1981 r. Związek wspólnie z NSZZ demonstrował w obronie więźniów politycznych. Bardzo uroczyste, pierwszy raz po wojnie, obchodzono w Częstochowie Święto Niepodległości 11 listopada. Po akademiach zorganizowanych przez NSZZ i "Solidarność" na obu uczelniach przemarszowano w kilkutygodniowym pochodzie na Grob Nieznanego Żołnierza i cmentarz św. Rocha. "Solidarność" wspomagała trwający od 24 listopada 1981 r. okupacyjny strajk studencki na Politechnice i WSP, proklamowany na znak solidarności ze strajkującymi w WSI w Radomiu oraz dla przyspieszenia prac nad nowym prawem o szkolnictwie wyższym.

Fotografia: Władysław Kozłowski, "Pracownicy" w Radomiu, 20 października 1981 r.

Fotografia: Władysław Kozłowski, "Pracownicy" w Radomiu, 20 października 1981 r.

Strajk strażniczy w Zakładach Sprzętu Motoryzacyjnego im. Onaszkii Ludowej ("Prac") w Radomiu, 27 marca 1981 r.

Fotografia rodzinna, Czestochowa, 1982 r.

Fotografia rodzinna, Czestochowa, 1982 r.

Fotografia rodzinna, Czestochowa, 1982 r.

Wojna

Fotografia rodzinna, Czestochowa, 1982 r.

13 grudnia internowano 66 osób. Zaczęła się wojna. Internowano 162 osoby (w tym 16 dwukrotni), a 64 osób stanęło przed sądami. Najwyższe wyroki zapadły w grudniu 1981 r. (3-6 lat więzienia). Do więzień trafił m.in. Aleksander Przygodziński (organizator Krajowego Komitetu Strajkowego w Górniku), Krzysztof Biało (przewodniczący Regionalnego Komitetu Strajkowego, który znalazł schronienie na Jannej Górze) oraz przywódcy strajków w zakładach.

14 grudnia strajkowały m.in. zakłady w Częstochowie: Fabryka Pras Automacyjnych "Wykonos" (przewodniczący Edward Zarembinski, przy poparciu dyrektora Leszka Paszki), Spółdzielnia Inwalidów "Anka" (przewodniczący Teresa Stanowicka), Spółdzielnia Pracy "Zielonka" (przewodniczący Witold Strzał) oraz Zakłady Przemysłowe "Komuna Partyjna" w Radomsku. Cely dzień trwało strajk w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Remontowym Energetyki w Lublińcu.

Dla niesienia pomocy więzionym i ich rodzinom bp Józef Barański powołał w styczniu 1982 r. Ośrodek Duszpasterstwa dla Internowanych i Jan Kosiński (od 1983 r. Diecezjalny Komitet Pomocy Duszpasterstwa), którym kierował bp Franciszek Musiel. Współpracownikami Ośrodka (Komitetu) zostali działacze KIK.

Podziemna "Solidarność" tworzyli i prowadzili nowi, niezamianni SR, Ludwik W. Czerw 1982 r. na czele Międzyzakładowego Komitetu Koordynacyjnego (od grudnia 1982 r. Tymczasowej Komisji Regionalnej) stanął Zdzisław Muchowicz, pracownik naukowy Politechniki. Ok. 2 tys. osób opłacało składki związkowe, które przeznaczano na pomoc więzionym i wydawanie biuletynów "CNR" (4 500 egz.) i "Wiedziaga". Na memoriał podziemnej "Solidarności" 31 sierpnia 1982 r. ok. 80 tys. osób manifestowało w Częstochowie. Następnego dnia, 1 września, oddziały ZOMO w otwarte pobity młodzież wracając z masy św. na Jannej Górze. Druga duża manifestacja uliczna w Częstochowie odbyła się 1 maja 1983 r., wzięło w niej udział ok. 16 tys. osób. Z MKK współpracowały tajna Komisja Zakładowa Ruty in. Bieruta, która wydawała "Solidarność 1983", oraz Instytut Komisji Wojennej Solidarności przy ZSM "Polska" w Prasce, który wydawał "Wojenne Opinia".

Po aresztowaniu przez służby Bezpieczeństwa Muchowicza oraz 64 jego współpracowników w kwietniu 1983 r., wydawanie "CNR" i kierowanie TKK przejął (do 1985 r.) Jerzy Janowicki. Od 1986 r. grupą czestochowskiego wydawca "Ciepła".

W marcu 1986 r. powołano Regionalną Komisję Koordynacyjną, przewodniczącym został Muchowicz, w jej składzie byli też: Józef Urbanek (przewodniczący od grudnia 1986 r., po wyjeździe Muchowicza do Bawonii), Waldemar Złobacz, Aleksander Przygodziński, Adam Czarnota. RIK wydawał biuletyn "Wytwarzaj" współpracując z innymi Komitetami Obojczy. Interesem Społeczności Regionu Czestochowskiego, którym kierował Jarosław Kapsa. Kapsa i Mariusz Mankiewicz z czestochowskiej grupy Ruchu "Wolność i Pokój" wydawali od maja 1986 r. miesięcznik "Dyskurs".

W Częstochowie wydawano także kalendarze i pocztówki, które projektował Tadeusz Mikiewicz. W Radomsku Piotr Pawłowski wykonał dwa znaczki poczty podziemnej (jedynie wydane w Regionie), a Zdzisław Gołwa kilkanaście rodzin, w nalepek.

CZESTOCHOWA 82

Decentnych podziemnej "Solidarności" w Częstochowie, 1 maja 1983 r.

CZESTOCHOWA 82

Decentnych podziemnej "Solidarności" w Częstochowie, 1 maja 1983 r.

Klasztor oo. paulinów na Jasnej Górze z cudownym Obrazem Matki Bożej to centrum duszpasterskie kraju. Pielgrzymi, zwłaszcza ci przybywający 15 i 26 sierpnia, mogli w drodze do klasztoru swobodnie manifestować z symbolami "Solidarności" i transparentami. Odczuwali tu atmosferę wolności, a jednocześnie sami to poczucie wolności przekazywali mieszkańcom miasta. Transparenty, przyniesione przez pielgrzymów, pozostawiali na ogrodzeniu klasztoru jako wota dla Matki Bożej. Papież Jan Paweł II, przybywając z pielgrzymką do Ojczyzny w czerwcu 1985 i 1987 r., odwiedził Jasną Górę, przynosił otuchę i nadzieję także wszystkim zebranym wokoło klasztoru. Służba Bezpieczeństwa, choć bacznie obserwowała, nie ważyła się zakłócać tych zgromadzeń. 18 września 1983 r. przybyła na Jasną Górę po raz pierwszy Pielgrzymka Świata Pracy, zorganizowana przez ks. Jerzego Popiełuszkę. Brało w niej udział ok. 200 osób. Druga, w następnym roku, liczyła już kilka tysięcy pielgrzymów, obecni byli ks. Popiełuszko i Wałęsa. Od tej pory co roku przybywało coraz więcej robotników. Jednym z organizatorów pielgrzymki był Aleksander Przygodzinski, a od 1985 r. także Duszpasterstwo Ludzi Pracy prowadzone przez ks. Zenona Naczyńskiego przy kościele św. Józefa na Rakowie. Od 1984 r. ks. Marian Duda w ramach Duszpasterstwa Akademickiego przy parafii św. Wojciecha w Częstochowie opiekował się niezależną działalnością społeczno-kulturalną, m.in. współorganizował z Haliną Grzybowską Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej. Grob Nieznanego Żołnierza, położony przy drodze na Jasną Górę, od 1984 r. stał się stałym miejscem demonstracji podziemnej "Solidarności". Tu miała miejsce brawurowa akcja postawienia krzyża, którą przeprowadzili 14 maja 1987 r. Zbigniew Gierliński, Adam Czarnota, Ryszard Klimek, Władysław Nikis i Sławomir Wewiór. Krzyż metalowy umocowany przez nich w betonowym fundamencie nie przetrwał nocy. Nieznanym wysiłkiem został przez SB wyrwany i wywieziony w nieznaną miejscę.

Jasna Góra wolności

JANOWE II

Pielgrzymka Ludzi Pracy przed sanktuarium Jasnogórskim, lata 80.

Prezenci w 1980 r.: Duda, Zdzisław Kapuś, Bronisław Dąbka, Zdzisław Szum, Antoni Borkowski i Henryk Wiercinski na spotkaniu w Katowicach w sprawie Solidarności.

Demonstracja w Katowicach 1987 roku, w ramach 100. rocznicy 1917 roku.

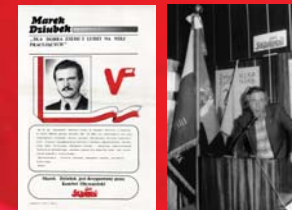
Spotkanie w Katowicach 1980 roku, w sprawie Solidarności.

Spotkanie w Katowicach 1980 roku, w sprawie Solidarności.

Zwycięstwo

22 września 1988 r. powstała w Kombinacie Budowlanym w Częstochowie pierwsza w Regionie Jasna Tymczasowa Komisja Zakładowa pod przewodnictwem Józefa Urbanka. 18 kwietnia 1989 r. utworzony Regionalny Komitet Wykonawczy NSZZ "Solidarność", którym kierował Aleksander Przygodzinski. RW wydawał biuletyn "Serwis Informacyjny Regionu Częstochowskiego". W grudniu 1989 r. Region Częstochowski, który obejmował całe województwo częstochowskie z Lublińcem, sięgnął Ben Radomski, liczył 32,5 tysiąca związkowców. Przewodniczącym Zarządu Regionu został wybrany Kazimierz Maciński (z Huty). Dla wyłonienia kandydatów strony "solidarnościowej" w wyborach do Sejmu i Senatu, działacze "Solidarności", przy aktywnym udziale ks. Mariana Dudy, utworzyli w Częstochowie Regionalny Komitet Obywatelski z przewodniczącą Janiną Ujęą. W wyborach 4 czerwca 1990 r. z listy RKO do Sejmu weszli: Jarosław Kapuś, Marek Dziubeł, Ryszard Iwan, a do Senatu: Andrzej Machalski i Andrzej Romanyukowicz. "Solidarność" współpracowała z NSZZ Rolników Indywidualnych "Solidarność" (przewodniczący Ryszard Cisowski, od listopada 1989 r. Jarosław Praclowski) oraz Niezależnym Zrzeszeniem Studentów WSP (przewodniczący Wojciech Kilinski). NZS WSP okupowało 19 stycznia 1990 r. budynek KW PZPR w Częstochowie i wywalczyło go dla swojej uczelni.

Od 1989 r. działała w środowisku młodzieży szkół średnich i zawodowych Federacja Młodzieży Walczącej pod przywództwem Roberta Koniczki. FMW była organizatorem kilku głośniejszych manifestacji, m.in. z żądaniem usunięcia pomników Wdzięczności Armii Radzieckiej na placach Biegańskiego i Nowotki (obecnie Daszyńskiego). Podobne żądanie stawiali działacze "Solidarności" w rozmowach z Miąską Radą Narodową, w efekcie 19 maja 1990 r. oba pomniki zostały zdemontowane.

Powstały w sądzie RKO Częstochowski Komitet Obywatelski z przewodniczącym Jerzym Zajacem wspólnie z NSZZ "Solidarność" i powstała w 1990 r. Unia Łaikatów Katolickiego wyznosiła wspólną listę kandydatów do Rady Miasta, która zdobyła 27 maja 1990 r. poparcie 90% głosów. Podobne poparcie otrzymały listy Komitetów Obywatelskich w pozostałych gminach województwa.

Nasi kandydaci
SEJEM:
Jarosław Kapuś
SENAT:
Andrzej Machalski
Andrzej Romanyukowicz

Demonstracja w Częstochowie, 1 maja 1989 r.

